

سهراب سپهری و ریفراندۆم

به کر ئه حمهد

شیرکو بیکهس له " کوردستانی نوێ" ی رۆژی 24 ی ته مووزی 2003 دا ده نووسی: " دیسانه وه ریفراندۆم"

ئاسۆس ههردی له هاوالاتی ژ 133 ی 23 ی ته مووزدا ده نووسی: " ههر ئیستا ... کاتیته "

کوردستانی نوێ له رۆژی 15 ی ته مووزی 2003 دا له ژێر ناوێشانی: " له دانیشتنیکی کراوه دا, کۆمه ئیک رووناکبیر پرۆژه یه کیان سه باره ت به ریفراندۆم له سه ره مه سه له ی چاره نووسی گه لی کوردستان خسته روو."

پاسۆک که زۆر کهس پێی وابوو ده مێکه ناوی له کوله که ی ته ریشدا نه ماوه, له 16 ی ته مووزدا, له به یاننامه یه کی تاییه تیدا, داوا ی ریفراندۆم بۆ خه لگی کوردستان ده کات.

به کورتییه که ی, نه مرۆ هیزیک ی گه وری " رووناکبیر" ی کوردی و به شیک له لایه نه سیاسیه کان, ریفراندۆم وێردی سه ر زاریانه. هۆکاری نه م ده مپژانه ی رووناکبیری کوردیش, له گشتیترین دۆخی خۆیدا, ده ربرینیکی نه م چه شنه یه: " ئیستا هه موو شتیک رێی تیده چیت, رووداوه کان کراوه ن بۆ هه موو نه که ریک, بای ئه وه نده ش هیز و قورسای سیاسیمان له عیراقدا هه یه که کهس نه توانیته به ناسانی شتیکمان ئیسه نیته که مافی خۆمانه "

ئه وه ی نه م رستانه دا ده دویته, ئاسۆس هه ردیبه و هه ره که سیکی دیکه ی ناو نه م پرۆژه یه بگریته, نه م روونکردنه وانه زیاتر شتیکی ترمان پێنایته. واتا " ههر ئیستا کاتیته ", نه و چوارچۆیه تازه یه یه که واده کات خواستی ریفراندۆم به رزبکریته وه.

من کیشه یه که له گه ل نه م خواسته دا نییه و ده مێکه بۆ پراکتیزه کردنی نه م خواسته, ده ستبه کار بووم. به لام نه وه ی که بۆ من قاییلی هه زمکردن نییه, نه و کۆبوونه وه گه وریه ی رووناکبیرانی کورده له ده وری نه م خواسته نه م ساته دا.

" ههر ئیستا کاتیته ", به مانایه کی دی نه وه ی ئیده که ویته وه که دوینی کاتی نه بوو. کاتیکیش یه کیته نیشتیمانی کوردستان و رۆژنامه که ی ده بیته بلنگوی نه م داخوازیبه, ئیتر ده بی سوپاسگوزار بین به وه ی که هه ره هه مان هیزی سیاسی و قه نه مه ده سه ته کانی نه م رۆژنامه یه, له سه ره خواستی ریفراندۆم که هه ئوئستی راگه ئیندراوی مه کته بی سیاسی حزبی کۆمونیستی کریکاری عیراق بوو, نه م هیزه رایچه ده که نه به رده م دادگای یه کیته نیشتیمانی و به تاوانی لادان له خواسته کانی بزوتنه وه ی کوردایه تی و هه ئه و هه شانده وه یی یه که پارچه یی خاکی عیراق, تاوانبارده کرین. کاتیکی له دادگادا ناتوانیته نه م پرۆسه یه به نه نه جامبگه ئیتریت, به به ره چاوی شاری سلیمانییه وه, به ره په لاماری سه ربازی ده درین.

به لام با برینه کان نه کونینینه وه و ناگاداری گه وریی نه م هه لومه رجه بین, نه گه ره هیزیکی وه که یه کیته نیشتیمانیش ناماده بیته نه م خواسته جیبه جیبکات, باشتره له قبوتنه کردنی.

هاوالاتی, رۆژنامه ی نه وه تازه گه ره که ی نه مرۆی ناو رووناکبیری کوردیبه. نه و نه وه تازه گه ره ی که له گه ل ناشکرا کردنی نه م خواسته سیاسیبه تازه گه ره ی که له نه جیندای سیاسی ناسیۆنالیزمی کورد و نه وه تازه گه ره که ییدا نه بوو, له بیده نگییه کی گه وری که " ئیستا کاتی نییه " ده ربری بوو, بۆ ماوه ی ده سا له ناماده یی ده مکردنه وه نییه.

" ئیستا کاتی نییه " که وه لامی نه م نه وه تازه گه ره ی رووناکبیری کوردی بوو, به یانکه ری نه و راستییه تانه یه, که چله پۆیه ی ره خنه کانی رووناکبیری کورد هه تا ئیستاش نه یه توانیوه له بالاده ستی سیاسیانه ی حزبه کانی ناسیۆنالیزمی کورد تپیه رینریت. " ئیستا کاتی نییه " وه که وه لامیکی رانه گه ئیتره که بیده نگ ی رووناکبیری کورد و نه وه تازه گه ره که ی

پایگاه یاند، هیچ شتیك نییه جگه له ئهسیر بوونی ئهم نهوه رووناکییرییهی کوردی به خواستهکانی باوکی ناسونالیزمی کورد. واتا تۆ هینده لایهنگر و داخوازیکهری ههر خواستیکی که باوکی خیزان مۆری پهسه ندرکردنی لییدات. نیتر نهگهر تازهگهری مانای "مه نهکردن به دژی شه پۆل بیت"، "نیستا کاتی نییه" به مانای مه نهکردن نهگه ل ئه و شه پۆلهی که سیاسهتی تهقلیدی، که گووتاری تهقلیدی سیاسهت خوئقاندووویهتی. به مانایهکی دی، دهکریت بووتریت "نیستا کاتی نییه" ی رووناکییری کوردی که بیدهنگییه کهی له ده سالی رابردوودا دهبرپری نهوه، چاوهروانییهکانی نهویهکی تازهگهر بوو بۆ ده مکردهوی باوکی گهوره تا بزانیته نه و چی دهلیت و ئه مپیش به دوایدا بیکاته عاشورا بۆ ریفرا ندۆم.

به لام تراژیدیاکه له قبوئکردنی خودی "ههر نیستا کاتیته" دایه. ناخر خالی دهستیپکردنی "ههر نیستا کاتیته"، ئه و بنهما سه ره تاییه ی ریفرا ندۆم نییه وهک مافیکی خه لکی کوردستان. به ئکو "ههر نیستا کاتیته" گپه ره وهی ئهم چپه رۆکه یه که: "نیستا هه موو شتیك ری ئی تیده چیت، رووداو هکان کراوه ن بۆ هه موو نه گهریک، بایی نه وه ندهش هیژ وقورسای و سیاسیمان له عیراقدا هه یه که کهس نه توانیت به ناسانی شتیگمان نیسه نیته که مافی خۆمانه" ئهم ده برینه قسه له سه ره سه نگوسووی به رابه رکئی هیزه کان دهکات نهک له قبوئکردنی خواستی ریفرا ندۆم. به مانایهکی دی نهگهر "بایی نه وه نده هیژو قورسای سیاسیمان نه بیت"، ده بیته له به رانه ر ئهم "ماف" هی خۆماندا، قوروقه وپی لییکه ی و ریفرا ندۆم بده یینه وه ده ست "نیستا کاتی نییه"

به لام ریفرا ندۆم، وهک پره نسپیکی سیاسی، وهک کرده وه یهکی تازه گهرییانه له بواری سیاسه تدا، گه رانه وه یهکی راسته وخۆیه بۆ ئیراده وه ئویستی نه و ئینسانانه ی که سته می میلی هه موو رۆژیک قوربانیان لیده گریته. نه و که سانه ی که له دیاریکردنی چاره نووسی سیاسی خۆیاندا میژوو یهکی درێژه چاره نووسیان سپی دراوه به به رژه وه ندی نه و هیژه سیاسیه یه که مفاوه زاتی ژیر په ره ، دهنگی نه وانی به له بر چوونه وه سپاردوو. واتا نه گهر هه لومه رجه کهش ئالوگۆریکی گه وری به سه ردا نه هاتیت، خواستی ریفرا ندۆم به ته وای قوهتی خۆیه وه وهک گه رانه وه یهک بۆ ره ئی خه لکی کوردستان ده بی بناسینریت. "ههر نیستا کاتیته" به یانکه ری ئهم مافه سه ره تاییه ی خه لکی کوردستان نییه، به ئکو به یانکه ری نه و قوئاغه ب ندرکردنه ی خواستهکانی خه لکی کوردستانه که بزووتنه وهی ناسیونالیزمی کورد نه نداد زیاریه تی. قوئاغه ب ندرکردنیک که له باشرین ده برینه کانیدا ساو بوونی حوکه مه ته که مانی لیکه وه ته وه.

به زمانیکی تر، نه وه ئالوگۆره سیاسیه یه کانی ئهم دوایه نییه که خواستی ریفرا ندۆم دهکاته خواستیکی نه مرۆیی، نه وه به ره سی ناسینی ئهم مافه ی خه لکی کوردستانه له دیاریکردنی چاره نووسی خۆیاندا که خالی جه وه ری ئهم پرسیاره یه. ناخر کاتیك تۆ ئهم مافه ت بۆ خه لکی کوردستان به ره سی ناسی، نه و کاته ناسانتر بۆ کۆکردنه وهی هیژ بوی، ده سته کار ده بیت، واتا به شوین په یداکردن و دروستکردنی قورسای سیاسیه وه ده بیت بۆ خۆت. ئیعدا مکردن وهک سزایه ک ده بی له کوردستاندا نه مینیت، ئهم پره نسپیکی سیاسیه. جا نه گهر تاکه که سیکیش لایهنگری ئهم خواسته نییه، به مانای "نیستا کاتی نییه"، هیچ له گه وری ئهم خواسته که منا کاته وه. نه و بیدهنگییه ی له به رانه ر خواستی ریفرا ندۆمدا پیاده ده کریته ئهم ده سالی رابردوودا، بیدهنگی قبوئنه کردنی خودی ریفرا ندۆمه وهک خواستیك، نه وهی نه مرۆ شیوه نی بۆ ده کات، قبوئکردنی قورسای سیاسیه، پاشان ریفرا ندۆم.

به لام به وهی ره خنه کانی رووناکییری تازه گهری کورد له سه نته ری تهقلیدگه رای کوردیدا چه قیوه وه هه مپیشه له شگری پشته وهی بۆ نه بۆنکه ری ده سه لاتی باوکی ناسیونالیزمی کورد بووه، ده بی وهک باوکی خیزان به شوین "که ی کاتی هاتوو و که ی کاتی نه هاتوو وه" بیت. چ بۆژه شیبه ک دوو چاری وشه ی تازه گهری بووه له ناو رووناکییرانی کوردا کاتیك بۆ خسته گهری پرۆژه یهکی تازه گهرییانه، "کاتی هاتوو و کاتی نه هاتوو" پیوه ره گه وره کانی ئهم دامایه ی تازه گهری بیت.

كاتىك ئاسۇ كەمال ۋەك بەرپىسى گۆقارى رېفراندۇم دەستەبەكار بوو بۇ ناساندنى ئەم پىرۇژەيە ۋ كۆكردنەۋە پىشتىۋانى نىۋنەتەۋەيى بۇ ئەم خواستەي خەئكى كوردستان. ئەۋە تۈنى كلىف ۋ نوام چۆمسكى ۋ مەنسۋورى حىكمەتە دەبنە دەنگە جىھاننەيەكانى پىشتىۋانى ئەم خواستە نەۋەك شىركۆ بىكەس ۋ بەختىار عەلى ۋ ئاسۇس ھەردى.

بەلام نایا ئەم بەخەبەر ھاتنەۋەي كۆمەئىك رووناكبىرى كورد بۇ خستەروۋى پىرۇژەيەك سەبارەت بە رېفراندۇم نەسەر مەسەلەي چارەنوۋسى گەلى كوردستان كە ھەۋالەكەي كوردستانى نوئ گىپرەۋەيەتەي، قابىلى پىشتىۋانى نىيە؟ بە برۋاى من چاۋ كوردنەۋەيان نە خەۋتنى دە سائەيان باشتە. بەلام پىرۇژەكە دە سائە نە كوردستاندا نامادەيى ھەيە ۋ سوپاس بۇ كۆمۇنىستە كرىكارىيەكان نە كوردستاندا كە بەراستى تازەگەرتىبوون نەۋ دەنگانەي كە "ھەر ئىستا كاتىتەي"مان ۋەك پىرۇژەيەكى تازە پىدەفرۇشن.

بەلام پەيۋەندى سەراب سېھرى بە رېفراندۇمەۋە چىيە؟ ئاخىر خۇ ئەۋ دەمىكە بە جىيەشتۋوۋىن ۋ ئاگادارى دەنگى ئەۋ نەۋە تازەگەرە كوردىيە نەۋەۋە كە دە سائە قور ۋ قە پى نەبەردەم سادەترىن مافەكانى خەئكى كوردستاندا كوردوۋە ؟ بەلام سەراب نە نامەيەكيدا كە بۇ "نەحمەد رەزاي" ھاورىنى نوۋسبۋە , نامەكەي بە چەند دىرئىك كۆتاپىدەيىنى كە نىكاپەتتەيەكى گەۋرەي نەگەل ئەم پىدەنگىيەي نەۋەي تازەگەرى لاسايكەرەۋەي خۇيدا ھەيە. ئەۋ دەنوۋسى:" ئىران داىكانى جوان , خواردنى بەتام , رووناكبىرانى خراپ ۋ دەشتانىكى دىگىرى ھەيە ."

بەلام بە راستى نە پەيۋەند بە پرسىارى "دوئىنى ۋەختى نەبوۋ "اى رېفراندۇمدا ۋ "ھەر ئىستا كاتىتەي" رووناكبىرانى كورددا كە ھىندە كۆچكەكانىان سوۋكە بۇ بىستنى "دەنگى پىنى ئاۋ " بەلام دەنگى ھاژەي" ھەر ئىستا ۋەختىتەي" بۇ رېفراندۇم نە دە سائى رابردوۋدا بەلاى كۆيىاندا تىدە پەرىت , دەبى چى بلىين؟

" كوردوستان داىكانى جوان ۋ خواردنى خۇش ۋ دەشتى دىگىرى ھەيە , بەلام رووناكبىرانىكى خراپىش ."

رەنگە بەكارھىنانى دەستەۋازەكەي سەراب , بۇ قونابىيەكانى ئەۋ , زىنگانەۋەيەكى ناخۇشى نە كۆيدا نە بىت .